

DISPUTATIO
DE
TRANSITU
ISRAELITARUM
PER JORDANEM ,
JOSUÆ III, 15.16.

^{QVAM}
PRÆSIDE
D. IO. GEORG. ABICHT, P. P.
& h. t. Acad. RECTORE,

IN AUDITORIO THEOLOGICO
d. VIII. April. Anno M DCCXII.

COMMITTONUM CENSURIS
HORIS CONSVETIS
SUBJICIT

A. & R.

ANDREAS HERMANN MüNTER,
OSTERODA-HANNOVERANUS.

LIPSIAE,
Literis BRANDENBURGERIANIS,

13

Coll. diss. A
1, 27

a. I 27.

VIRIS

Summe Reverendis , Excellentissimo , Amplissimis , Praclarissimis atque Doctissimis ,

DOMINO

CASPARI CALVÖRIO,

Serenitatis Electoralis Brunsvico - Lüneburgensis in
Ducatu Grubenhagensi Generali Superintendenti , &
Sacerorum Antistiti Claußthaliæ Primario , de Re-
publica Literaria longe Meritissimo ,

DOMINO

THEOPHILO ANDREÆ HAGE
MANNO ,

Electorali Brunsvico - Lüneburgico Superintendenti
ac Pastorí Primario apud Mündenses Vigilantissimo ,

Cognato suo omni honoris cultu nun-
quam non Venerando.

DOMINO

MELCHIORI ERICO LUNDIO ,

Serenissimi Electoralis Hannoverani & Ducis Brun-
svico - Lüneburgensis Superintendenti ac Pastorí Prima-
rio Osterodano Fidelisimo .

Viris de Ecclesia Christi Meritissimis ,
Dominis Patronis, Cognato, Promotoribus ac Evergetis
omni honoris ac observantiae cultu eternum Venerandis.

Has ipsas Academicas primitias sacras esse jussit , voluit ,
debet

Andreas Hermann Münter.

ב ש ש

§. I.

Miracula non eum in finem a DEO patrari, ut eorum causas cognoscamus, sed potius ut voluntatem Dei revelatam agnoscamus, omnes, quotquot ea accuratius pensitarunt, fateri existimamus. Quis enim in miraculis causarum ordinem penetrat, ut eorundem modum, quo istae agunt, perspiciat? & quis ex iisdem rerum originem divinam, quam omnes creaturæ evidenter docent, intelligat? Sed quando DEUS hominibus suam voluntatem revelare, & promissiones persuadere vult, necesse est, ut per personas, quas misit, miracula patret, ne aliis rationibus destituti homines, ea in dubium vocent. Moses itaque Israelitas ex Ægypto educturus virtute divina producebat miracula, quibus illi convicti ejus mandata & leges a DEO acceptas studiose observarent. Mortuo Mosis succedebat Josua, qui opus ab illo cœptum continuare, & Israelitas in terram promissam introducere jussus est. Israelitæ vero increduli animum ingrediendi abjecerant, potentia incolarum deterriti; Quare DEUS novo miraculo infirmos animos erigere, utque promissionibus fidem adhiberent, præparare voluit. Inde est, quod Jordane diviso Israelitis sicco pede transitum procuraverit, videntes enim hoc miraculum, non dubitare poterant de divino auxilio in occupandis Cananæorum urbibus sperando. Dissentient quidem Judæi, interque eos in primis Maimonides de *Fundamentis Legis* Cap. VIII. fol. m. 10. col. 2. מֹשֶׁה רָבֵינו לֹא הָמִין בְּיִשְׂרָאֵל מִפְנֵי הַאוֹתּוֹת שַׁעַשָּׂה שֶׁהָמִין עֲלֵי רַפִּי הַאוֹתּוֹת יְשִׁיבָה בְּלִבְיוֹ רַופִּי שָׁאָפֵשָׁר שִׁיעָשָׂר הַאוֹת בְּלִט וּכְשׂוֹף. אֶלָּא כִּרְבָּה הַאוֹתּוֹת שַׁעַשָּׂרֶת מְשׂוֹרֶת בְּמִדְבָּר

A

לפי הצורך עשאם. לא להביא ראייה על הנכואת.
Mosi Magistro nostro non crediderunt Israelitae propter miracula, quæ patravit. Qui enim propter miraculum credit, ejus cordi adhuc inharet dubium, possibile enim est, quod fieri potuerit incantatione & arte magica. Sed omnia miracula, quæ Moses patravit in deserto, ob necessitatem fecit, non vero ut fidem consilaret prophetia. Sed quamvis concedamus multa miracula etiam in vita humanæ usum cedere, neutquam tamen hunc solitarium eorum finem admittiinus, partim, quod Judæi hæc eo tantum scopo dicant, ut Salvatoris miracula enervent, partim quod Magi Ægyptiorum in Mosis miraculis divinum digitum agnoverint, partim denique quod Scriptura Sacra aliud quid aperte doceat. Cum Coræ socii male ferrent, Mosen inter Israelitas principem agere, deque ejus divina missione dubitarent Num. xv i, 13. Moses respondet vers. 28. 29. Per hoc cognoscetis, quod Dominus misericordia mea, ad faciendum omnia facta hæc, eaque non esse ex corde meo. Si juxta mortem omnium hominum morientur isti, & visuatio omnium hominum visitabitur super eos, non misericordia Dominus. Coraitas itaque, qui Mosis miraculo perierunt, ad demonstrandam prophetiæ veritatem periisse certum est. De Josua DEUS idem affirmavit, cum Israelitis transitum per Jordanem pararet, hodie, dixit ad Josuam, incipiam te magnum facere in oculis universi Israelis, ut cognoscant, quod quemadmodum fui cum Moysi, tecum quoque futurus sim. Jos. III, 7. Idem sentit Josua de illo miraculo vers. 10. dicens : Ex hoc cognoscetis, quod DEUS vivus inter vos sit, qui expulsus est Cananeos &c. ante vos. Ideo enim DEUS fuit cum Josua, ut promissiones Israelitis de ingressu in terram Canaan datas impleret, hostes vinceret, & post diuturnas migrationes quieti restitueret.

§. II.

את vero transitus Israelitarum super Jordanem ejusmodi miraculum, quod ab aliis extollitur, ab aliis vero imminuitur, & fere ad naturales causas reducitur. Quæ itaque de eodem juxta Ebræi Codicis mentem tenenda sint, ea, qua brevitate fieri potest, exponemus. Josua ipse his verbis illud descripsit : **הַאֲרֹן עַד הַיַּרְדֵּן וּרְגָלִי הַכֹּהֲנִים נְשָׁאֵר הַאֲרֹן נִטְבֶּלוּ בְּקָצָרָה חַמִּים וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַד בָּרָה נְזֹתֵן בְּלִימָם**

ימי קציר; ויעמדו חמים והירדים מלמעלה כמו נר אחר הרחק מארן באורך העיר אשר مصدر צרתן והירדים על ים הערבה ים המלח תמו נכרתו והעם עברו: *Et cum venirent portatores arce ad Jordanem, & pedes sacerdotum portantium arcam immergerentur in extremitatem aquarum: (Jordanus vero plenus erat super omnes ripas suas omnibus diebus messis.) Tunc steterunt aquae descendentes desuper sursum cumulo uno, elongando valde apud(vel ad) Adam urbem, qua a latere Zarhanis; Et descendentes ad mare solitudinis, mare salis, prorsus excisa sunt, & populus transiit e regione Hierichuntis, Cap. III. vers. 15, 16.*

§. III.

Primo loco notamus, quod eo tempore, quo Israelitæ transierunt Jordanem, hic plenus fuerit super omnes ripas suas, vers. 15. enim dicitur **מלצת על כל גרותיו כל ימי קציר** Ad quæ verba Rasche observat, quod גבותה sunt *ripa alta*, quæ in duabus extremitatibus eminet, quam LXX. h. l. κενπίδα crepidinem appellant, ut adeo fluvius eo tempore plenus & maximus fuerit. Hæc inundatio quotannis observata est tempore messis, siquidem idei legitur i Par. XII, 15. *Illi ipsi (scilicet filii Gad sunt) qui transierunt Jordanem mense primo, replevit vero iste (Jordanes) omnes ripas suas.* Siracid. XXIV, 24. *Replet (sc. lex Mosaica) intelligentiam sicut Euphrates, & sicne Jordanes in diebus messis.* Aristeas de LXX. Interpretibus p. in. 14. postquam terram Judaicam descripsisset, Jordanemque perennem fluvium appellasset, addit: πληράμενος δὲ ωταμός, καθὼς ὁ οὐλος, ἐν ταῖς πλεούσι τὸν Θερισμὸν ἡμέραις, ωλλήν αἰδένει τῆς γῆς. *Fluvius autem, perinde ut Nilus, circat tempus messis exundans, mitem terræ irrigat.* Cujus rei causa non tam est pluvia serotina, quæ eo tempore cadere solet, uti Serar. ad h. l. p. 356. statuit; Sed potius liquefactio nivis in monte Libano, ex quo Jordan originem suam trahit, quæ in vernum tempus incidit. Et quamvis Voglerus in *Comment. de rebus natural. ac Medic.* ad h. l. p. 311. non addat calculum, sed minus verisimile existimet, causam augmenti aquarum Jordanis in liquefacta nive querere, cum ille sub Libano oriatur, & præterea eo tempore in istis calidis regionibus non amplius superesse possint nives, ac proinde ad

aquas subterraneas ex terræ cavernis naturali impetu (nulla alia extera causa accedente) confugiat. Attamen Libanum semper nivibus tectum esse dilerte testatur Jeremias XVIII, 14. Nunquid deficiet de petra agri nix Libani, aut avelli possunt aquæ erumpentes frigidae & defluentes? Ubi Hieronymus, qui eam regionem incoluit, addit: *Quando nix de Libani summitatibus deficere non potest: nec ulla, ut omnis liquefacat, solis ardore superatur: fluentesq; de montibus rivi nequaquam siccantur in fontibus: sic meum nomen, quod per se stabile est atque perpetuum, non poterit immutari.* Non obscure indicare videtur, in Libano semper conspici nives, quæ neque solis ardore omnes colliquecunt. Prætermittimus *Adrichom.* & *Tacit.*, qui nivibus quoque Libanum abundare fatentur. Mirum itaque non est, quod messis tempore istæ solvantur, & in Jordanem confluentes eundem aquarum mole augeant. Idem sentit R. D. Kimchi ad h. I.

או פירושו כי כן מנהגו להיות מלאה ימי הקצר ואמר זהירן היה מלאה כמשפטו להוות מלאה כל ימי קוצר כי בהחל ימי החום יתרחט השלג אשר בהרים יומלאו הנהרות וכן ברברי הימים כשברו:

Vel sensus est, quod hic fluvius soleat plenus esse messis tempore, si diceret Scriptura, quod Jordan fuerit plenus secundum consuetudinem omnibus diebus messis, quando enim dies aestivi incipiunt, solvitur nix in montibus, & implentur fluvii. Inde etiam dicitur, quod plenus fuerit eo tempore, quo Danitæ mensæ primo transferunt, ut Davidem juvarent, 1 Par. XII, 15. Thevenotius P. I. L. II. cap. 41. p. 262. Jordanem his verbis descripsit:

Der Fluss Jordan ist ziemlich tief, und ohngefehr halb so breit als die Seyne ist, sehr schnell und überaus trübe vom Wasser, die weilen es durch fettes leimiges Erdreich fliesset, jedoch sagt man, soll es nicht stinkend werden. Nec dissentire videtur Petr. Belonius L. II. c. LXXXVI. p. 339.

Amnis Jordanis a septentrione in meridiem tendit, non adeo latus, quin puer lapidem in contrariam ripam jacere possit, septem aut octo forte orgiarum latitudinis, alveique non adeo profundus, ut navis per eum vehi possit: In eo peregrini se abluere solent. Sed exundationem messis tempore frequentem neuter observavit, quia fortasse in istis regionibus non diu commorati sunt. Parum curamus controversiam, quam Serarius Quest. V. p. 355. de messe movit, Quarit ille, utrum mes-

sis

sis h. l. sit tritici, an hordei, nobis hæc magis placet quam illa, merito enim dubitatur, vocem Ebræam קציר semper triticeam significare, licet Serarius illud affirmet. Chaldaeus sane, qui חתין messem vertit, eam non ad triticeam restringit, sed si eam intelligat חתין messem addit Psalm. 129,7. LXX. quidem ὁσὲι ἡμίσημος θερισμὸς πυξῶν sic uti dies messis tritici, sed πυξῶν in codice Grabii obelo est notatum, uti annotaverat Masius ad h. l. Sic neque קציר a קצ' metere, triticeam messem solum denotat, sed modo de hac, modo de alia dici potest. Primam tamen messem hoc loco intelligendam esse, vel ex aquarum exundatione colligitur, quæ i Paral. XII, 15. בחרש חראש in mense primo h. e. in Nisan, in quem prior messis incidit, fieri dicitur, idem enim mensis Ex. XIII, 4. חדש האביב mensis spicae maturoscens appellatur, uti observavit Masius ad h. l. Hæc, quam de Jordanis exundatione annotavimus, circumstantia egregie sacerdotum, qui primum arca in fluvium rapidum & plenum ingredi tentarunt, fidem in DEO collocatam amplificat, hi enim sola Dei promissione nixi, abjecta omni animi humani fluctuatione, fluvium super ripas exundantem ingrediuntur, licet non ab ipso DEO, sed ab Imperatore tantum Josua, de divino auxilio miraculo certiores essent redditi.

§. IV.

Sacerdotes divina promissione & auxilio freti Josuæ dicto audiunt, & in conspectu omnium Israelitarum arcam apprehendentes eam ad Jordanis littus portant. Hi, quia alias a portationis munere immunes essent, jam a Josua Israelitarum Principe eandem portare jubentur. Torquent se Pontificii caulam reddere nescientes, cur Josua princeps politicus vers. 6. Sacerdotibus imperaverit, ut arcam portarent, principis enim, inquit Serar. Quæst. XI. p. 341. erat parere Sacerdotibus & præsertim maximo, non imperare. Tandem distinguunt inter res sacras & politicas, quibus & hoc miraculum, sed frustra anumerant. Sed respondet Masius ad h. l. quod ad præsens Josua in Sacerdotes imperium attinet, apertares est, non tam Josuæ id esse quam ipsius DEI, cuius diserta iussa ille, ut verl. 8. patet faciet, exequitur. Et post pauca, si sacerdotes vel sacris legibus vel usu sanctum approbatum q̄ colendi DEI ritum & sacra aut negligenter aut non rite confiant, aut etiam vio-

lent, aut deniq^z improbis actionibus Republicæ statum conturbent ledantve, non alienum esse a profani Principis munere ipsos sui officii admonere, atque etiam, si opus sit, ab eo, quod improbe faciunt suo imperio refrænare, videtur sacrarum literarum testimonio atque exemplis confici posse. Qui Pontificius teste Druſio ſanius de hac re prophetat, quam fortaffe nostri prophetæ facerent: qui ſe ita vocant, cum ſint rerum sacrarum imperitissimi. Deinde licet Levitis & quidem Cahatitis arcam portare competeret, Num. iv. verl. 15., nihilominus h. l. ſacerdotibus portandi munus in jungitur, qui utrum ſoli fuerint, uti textus Hebræus verl. 3. vult כהנים לויים *Sacerdotes Levite, & Vulgatus, Sacerdotes Leviticæ Stirpis,* an vero *Sacerdotes & Levitæ* simul, quod LXX. & Chaldeo placuit vertentibus, *Sacerdotes & Levite*, jam non disquirimus, fortaffe tamen ob pompam & magnificentiam h. l. ſolis Aharonitis h. e. ſacerdotibus portatio injuncta est, quæ uti in Tractatu Sota annotatum in aliis duabus, vel juxta Kimchium ad verl. 3. tribus ſolennitatibus factum est. Portabant autem ſacerdotes arcam duorum millium cubitorum intervallo ab Israelitarum exercitu ſejuneti, & nubis loco, quæ alias motu ſuo profectionem indicaverat, ſed jam evanuerat, universo populo viam, qua tranſeundum monſtrabant. Hoc volunt verba: Attamen intervalum ſit וּבָנֶם *inter vos* אֲבִינֵינוּ *inter illam sc. arcam*, ubi Kethib legendum eſt, בֵּין־רַבְנֵינוּ *Keri vero*, *Cathib* ad h. l. inde Kimchius ad h. l. וּבָנֶם קֹרֵי וְהַכְלָל אֶחָד כִּי יִמְצָא בְּלִשְׁנָן יְחִיד וּמְרַשֵּׁן רבִים וּוֹשְׁבָּנוּ וּוֹרֶש כִּי שְׁנֵי אַרוֹנוֹת הָיוּ שְׁלֵמָה יְוָסֵף וּשְׁלֵמָה בְּיַנְיָר *est scriptum*, *legitur, sed unum idemque eſt*, *invenit enim vox illa tam in singulari, quam in plurali numero.* Invenitur de hac voce expositio mystica, quod due arcae fuerint, altera Josephi, (quæ ejus ossa continebat) altera DEI, utramque vero ſimul portarunt. Sed licet prius concedamus, posterius tamen, quod de Josephi arca iſtius divinæ proximo comite Judæi nugantur, non ſine ratione negamus. Deinde queritur, cur circiter duorum millium intervalum inter arcam & populum præscriptum ſit. Respondet Ralbag ad h. l. נִלְמָד שִׁירָאָרְנוּ כִּי לְזָה צוֹן אֹתָם שִׁירָה קָרְבָּן אלְפָנָיו: *הִיא רָאוּ שִׁירָה קָרְבָּן מִמֶּנּוּ*

אַכְמָה: *Quia omnes arcam aspicere debebant, ideo necessarium fuisse, ut receiverent ab illa duobus millibus cubitorum. Eamque causam ipsa Scriptura indigitare videtur verbis: Ut cognoscatis viam, qua incedendum sit vobis.*

§. V.

Sacerdotes ad ripam Jordanis pervenientes intrepido animo pedes in aquas rapidas immittunt, omniq[ue] metu ex animo ejecto paulisper progrediuntur, donec omnes portatores in alveo fluminis consisterent. Vix vero primi in aquam pedes intinxerant, cum aqua superior Sacerdotum pedibus calcata recederet, nec amplius consuetu more profluens in cumulum assurgeret, in conspectu Sacerdotum & omnium Israelitarum. Inferior vero aqua sub pedibus Sacerdotum defluebat cursu ordinario, ut brevi temporis spatio omnibus Israelitis liber, & siccus transitus pateret. Non cedebat aqua nisi pedibus Sacerdotum calcata, quo DEUS docere voluit fideles omnes animi fluctuationes, quas incredula ratio suggerat, abjicere, & solo Dei promisso niti debere. Inde est, quod Josua expressis verbis dicat Sacerdotes intinxisse pedes in aquas vers. 15. & eorum pedes quievisse in aquis vers. 13. &c. Hoc suadere videtur vox **טְבֵלָה**, quæ intingere & immergere significat, ut appareat ex versione LXX. εἴσα Φυσάν ἐ· τὸ μίερθα τῷ ὑδατῷ τῷ Ιορδάνῳ. Ex voce vero βάπτισμi inter omnes notus baptismus sive immersio derivatur. Eundem sensum vox Hebræa habet, 2 Reg. V, vers. 14. ubi de Naamanе dicitur **וַיַּתְבִּל** descendit & intinxit se in Jordane. Locus Jordanis, in quo Sacerdotum pedes intincti sunt, est citerior ripa fluviij, in quam primum descenderunt. Hoc enim volunt verba: *Cum venirent portatores arca ad Jordanem & pedes Sacerdotum portantium arcam intingerentur בקצת הַמִּזְבֵּחַ in termino aquarum.* Ubi necessario citerior ripa intelligitur. Ethic etiam est locus, in quo Sacerdotes substiterunt, ut vers. 8. docet: *præcipias Sacerdotibus, qui arcam fæderis portant, dicendo: Quando veneritis in Hieronim, in Jordane subsistatis,* nec hic alia a priori, quam ingressi sunt, ripa intelligenda erit. Quod enim vers. 8. præceptum est, id vers. 15. exequuntur Sacerdotes. Nec aquæ prius in alveo Jordanis defecerunt, quam Sacerdotes quieverint: *Et fiet, בְּנֹתֶךְ cum quieverint pedes Sacerdotum, qui arcam Domini portant, in Jordane, tunc excidentur aquæ.* 13. Si itaque opinari velis Sacerdotes in ulteriore

ori

ori ripa stetisse, & totius exercitus transitum expectasse, non apparet, quomodo per fluvium transierint, quia tunc deum aquæ substituerunt, cum pedes sacerdotum quiescerent in ripa. Non placet itaq; Kimchius ad vers. 8. ערד קצח מיר הירד' עד קצח העבר התני שיצאי ממן ושם עמרו נושא הארון עד שעברו כל העם: *Usque ad extremitatem aquarum Jordanis*, h. e. *usque ad extremitatem transitus secundi*, ex quo exiere, & ibi steterunt portantes arcam, donec transit universus populus. Deserimusque Clarissimum *Masium*, qui ad vers. 8. anno tavit, Sacerdotes in ripa ulteriori quievisse, sic puto esse accipiendum, inquit, de extremitate Jordanis quod ait, ac si dicat, ubi ad ripam usque adversam pertigeritis, emensi totam fluminis latitudinem, tum in alveo insistite, neque evadite in continentem, usque eo dum jussero. Name arca mora cohibendus erat aquarum cursus & suspendendus tantisper dum omnes trajicerent. Sed posito arcæ præsentiam fluvii aquas cohibuisse, hoc tamen, uti videatur, tam bene in citeriori, quam ulteriori ripa fieri potuit. Nec valet, quod alii vers. ultimum objiciant, in quo Sacerdotes בתרוך in medio Jordanis stetisse dicuntur. Multi enim observarunt, quod non accurate *centrum* & *intimum* alicujus rei significet, sed tantum eum locum, qui in aliqua re continetur, sive in centro, sive in exteriori parte quadam inveniatur. Sic Jol. xxii, 19. possessionem accipite בתרוכינו in medio nostri h. e. inter nos. Inde etiam LXX. toties evalet Gen. xxii, 6. 9. Exod. xii, 49. xxv, 8. &c. Steterunt itaque Sacerdotes בתרוך הירון in Jordane licet non in medio, sed tantum in citeriori ripa steterint. Si queras cur Sacerdotes in ripa subsistere jussi sint, respondemus ex vers. ult. Cap. III. Sacerdotes portantes arcam foederis stetisse in sicco בתרוך הירוך in Jordane ad præparandum scilicet transitum Israelitis, sequitur enim: Et omnes Israelites transferunt in sicco. Sequimur in hoc *Masium* ad b. l., qui hanc vocem eleganter exposuit: Illud PARANDO est, ac si dicat, parando multitudini commodam trajectiōnem. Sua enim illi mora, ut diximus, refræabant superiores aquas. Sumus autem infinitum verbum חכון sic interpretati eo lubentius, quod proximo capite plane eam habeat notionem. R. Isaias vir sane doctus interpretatur figendo, pedes suos videlicet; nec absurde. Non possumus non integra R. Jeschajæ verba afferre, nisi enim toti fallimur, eundem Isaiam allegat, cuius MStum Commentarium in totum fere codicem Ebræum nostra Bibliotheca Senatoria sub numero

ro 81. in 8vo asservat. Appellatur ille cognomine *Sinukel* in principio Commentarii in Josuam, licet in Bibliis Buxtorffii Libro Judicum, in quo excerpta quædam ex eodem adducuntur, tantum R. Jeschajæ nomine appelletur. Verba ejus ad h. l. sunt : בְּתַךְ הַיּוֹרֵן הַכָּנֵן : וַיִּתְהַרְנוּ לְהַכְּנֵן רְגִלְיוֹתָם שֶׁם עֲדָ שָׂעַרְיוֹ הַעֲדָה : Ad verba in Jordane חַכְּנֵן *ad firmandum* hæc addit: *Est infinitivus sensuq; est*, *ad firmandum pedes suos ibi*, *donec transiisset populus*. Non diffitemur *חַכְּנֵן* quam optime, si sensum spectes, explicari per *לְהַכְּנֵן* *ad firmandum*, malumustamen cum Masio *transitum* ex contextu addere, quam cum R. Jeschaja *pedes*. Nec desunt plura ejusmodi exempla in quibus ל deficit, licet paucis observata v. g. Ps. 127, 2. מִשְׁכִּימִי קְוִם *בְּכָלָם* *matutinantes ad surgendum pro לְקָרְם*, literæ enim quandoque omissittuntur. Chaldaeus, qui vertit מִתְהַקְנִיא *præparantes, firmantes*, a nostra explicatione non recedit, infinitivum enim per participium exprimit, quod Glassius quoque observavit L. Ill. Tract. III. p. 874. Non vero approbamus Kimchiūm, neque versionem in Bibliis Londinensis expressam, quod Chaldaicam vocem passive מִתְהַקְנִים & מִוּכְנִים & firmatos & præparatos verterint. Licet enim vox Chaldaea active & passive sonet, Hebræum tamen *חַכְּנֵן* actiyam significationem requirit. Lxx. hanc vocem plane prætermiserunt, alii ἔτοιμως addiderunt, quod Grabinus cum asterisco legit, & Masius in suo codice legisse testatur. A. & Sym. ἔτοιμοι legerunt, Vulgatus *accincti*, sed omnes minus convenienter, vox enim natura sua active significans, non vertenda est passive. Sensus ergo manet, quem supra adstruximus: Sacerdotes portantes arcam foederis stetisse ad firmandum scil. transitum, omnesque & singulos Israelitas transiisse in sicco. Nec male ferendum est, quod vocem omissem, & ad sensum complendum necessariam adjicerimus, eam enim ex sequenti עבריים desumsimus, quod in explicatione codicis Hebræi frequenter est faciendum, conf. Glass. Lib. IV. Tr. II. p. 12. 13. Nulli itaque dubitamus, DEUM voluisse, ut Israelitæ credant, transitum per arcæ foederis præsentiam factum esse, quia non solum legitimus, Sacerdotes cum arca foederis præcedentes præparasse transitum Israelitis, sed supra etiam vers. 13. quies pedum Sacerdotum arcam portantium cum regressu aquarum superiorum conjungitur: *Et erit, quando quiescent volæ pedum Sacerdotum*

四

arcane

arcam Domini portantum &c, in aquis Jordanis, aquæ Jordanis dividuntur, aquæ nempta descendentes a parte superiori, & stabant in cumulo uno,

§. VI.

Ab eo tempore, quo Sacerdotes Jordanem ingressi sunt, Deus mirabilia patravit, in versu enim 16. sequitur : *Et stabant aquæ descendentes de super, affurgebant in acorvum unum.* His verbis describitur miraculum in aquis superioribus, a fonte defluentibus observatum. Aquæ natura sua deorsum fluunt, iam vero Dei mandato sursum resiliunt & contra ordinem & legem naturalem in cumulum ascendunt, vado Israelitis siccō relieto. Primo dicitur וַיְעִמֵּדוּ שָׁבְּאַת, quod & vers. 13. legitur. Proprie dicitur de hominibus, qui non progrediuntur, sed erecti stant, LXX. plerumque per ἕτημι exponunt, ἐπὶ τὰ ὑδατα. Aquæ descendentes de super sunt aquæ, ex fonte suo promanantes, & lapsu cursuque suo ad mare salsum profuentes. LXX. καταβάνοντα ἀνθερός sic & Chaldaeus. Haec aquæ superiores ab inferioribus divisiæ assurrexerunt in cumulum unum נֶר אֶחָר. Sunt apud Ebræos duæ voces, quæ fere non nisi punctis discrepant, altera נֶר cumulus, altera נֶר uter, secundum quorundam opinionem ab eadem radice נֶר vel נֶר commoveri descendentes. Si vero utramque accuratius inspicimus, videtur נֶר uter ab Arab. נֶר naada aquam de se emisu terra, originem suam trahere, uti enim fons aquam de se emitit, sic uter aquam & alia liquida. Altera vox vero נֶר cumulus, acervus, radicem agnoscit נֶר vel commoveri, & cum ל, accedere ad aliquem, accurrere alicui, einem beyspringen/ consequenter consolari. Et ex hoc significatu descendere videtur נֶר cumulus, qui ex plurium rerum commotione & congestione nascitur. Duas has voces neque Chaldaeus, neque LXX. semper distinxerunt, in nostro enim capite Chaldaeus bis reddit רֹוקְבָּא חֲרֵב steterunt utre uno, nostrumque נֶר cumulus cum altero נֶר uter confudit. Quod apparet ex Gen. xxii, 14. Et consumtæ sunt aquæ מִן רֹוקְבָּא ex utre. Quem errorem idem commisit Ps. xxxii 11, 7. ubi verba : Congregans sic ut acervum aquas maris : vertit. Congregans חַיְקָא sic utrem aquas maris. Melius eandem legisse videtur Onkelos, qui Exod. xv, 8. verba : Steterunt נֶר sic ut acervus, fluenta, reddit, steterunt sic ut murus, fluenta, Veruntamen sensus, quem Chald. h. l. intendit

dit, non est contemnendus, significat enim, aquas stetisse quasi unter quodam conclusas. Lxx. Senes melius h. l. vocem interpretantur. Versu quidem 13. נֶר אַחֲרָם plane omittunt, licet enim in quibusdam codicibus legatur τὸν οὐρανὸν σταβάτος ὁ αερός, unus acervus, asterisco tamen notatur, uti annotat Masius ad h. l., atque in Grabi Codice legitur; attamen in verl. 16. extat: ἐξη πῆγμα ἐν, stetit concretio una, quod Sym. est ἀσκημα ἐν, unus uter. Th. εἰς σωρός, unus acervus. Sensu parum discrepant versiones discrepantes, quod etiam Theodoret. vidit quæst. 2. p. 198. Ceterum pegma inquiens, h. e. condensationem, Symmachus interpretatus est ἀσκημα h. e. tumorem more utris inflati. Retentus enim impetus aquarum in flar uris tunescet, & infastigium attollebat: quia terminus ab opifice positus quovis adamantino muro fortius ipsas retinebat. Alibi lxx, modo τεῖχος murus Ex. xv, 8., modo ασκός uter Ps. xxxii, 7. & LXXVII, 16. reddunt. Omnes hi interpretes fatentur, aquas ob arcæ foederis præsentiam defecisse, & quidem superiores substitisse, nec amplius in alveo profluxisse, sed in altum assurrexisse, & per totam Jordanis latitudinem murum vel acervum aquarum effecisse. Quanta aquarum altitudo fuerit, quærunt Tal-

תניא ר' יוסי mudistæ in Tr. Sota Babyl. Cap. vii. fol. 34. a.
 אומר בג' מקומות נושא הכהנים את הארון כשברו את הירון ובשען שסבבו את וויתו ובשען שתחזירתו למקומו וכיון שבטלו רגלי הכהנים במים חזרו מים לאחוריהם וכחיב וכבוא נשי הארון ערד הירון ורגלי הכהנים נשאי הארון נתלו בקצת המים וכחיב ויעמכו המים היורדים מלמעלה קמו נר אחר יגר וכמה נובחן של מים יב' מיל' כנגו מחנוך ישראל דברי ר' יהודת אמר היה רב אלעזר בר שמעון לרובייך וכי אומך קיר או מים קלים אם כן באין מים ושותפין אתם אלא מלמר שהז מים גרשין וועלין למלרין כרפין ערד גבי כרפין יותר מב' מאורת מלין ערד שרואו אתם קר מלכיה מזרות רצעיב שנאמר ויהי כשמי ערד מלכי תאורי וגרא' Bz. Ke.

Vetus est traditio, cuius auctor R. Josue fertur: Tribus vicibus portarunt Sacerdotes arcam. (Semel,) cum Jordanem pertransirent: (Deinde) illa die cum Hierichuntem circuirent: Et (denique) cum cum illam in locum suum deferrent. Quamprimum vero imbuti sunt pedes Sacerdotum aqua, retrocedebant illae, cœu scriptum est (vers. 15.) Cum pervenirent portantes arcam usque ad Jordanem, & pedes Sacerdotum portantium arcam intingerentur in extremitate aquarum ejus. Atque subjicitur (paucis post vers. 13.) & consistabant aquæ, quæ descendebant superne, consurgebantque in acervum unum &c. Quanta altitudo fuit aquarum? XII. milliarum respectu sc. castrorum Israelis; que sententia R. Iude. Cui R. Eliezer Filius Simeonis respondit. Hæc opinio vix locum invenit: Nam utrum leviores (magisque velociores putas) homines ne an aquas? Dicendum utique aquas velociores esse. Quibus concessis (nisi dicatur aquas altius duodecim milliaribus accumulatas fuisse, sequeretur) venisse aquas & illos absorpsisse. Quin igitur potius docetur, coacervatas aquas & in immensum auctas, & porticus quasi porticibus super impositas, ultra trecenta millaria, donec omnes Orientis & Occidentis Reges eas viderent, quod scriptum est (Jos. V, 1.) Sic fuit, cum audirent omnes Reges Amoræorum &c. Sed nugantur, qui in miraculis determinant, quæ Scriptura non revelavit. Miraculum in eo positum, quod aquæ consisterent & in altum assurgerent, licet alveus objecta mole non obstructus esset. Extraordinariam vero aquarum altitudinem fingere, eamque ineptis argumentis probare, non est boni interpretis. Operam perderet, qui iis prolixe refutandis insisteret, ea enim narrasse est refutasse.

§. VII.

Pluribus difficultatibus involuta sunt verba in versu 16. sequentia: Josua dicit: בָּאָרֶם מִאָרֶם הַעִיר אֲשֶׁר מֵצָר צְרָתָן: elongando valde apud Adam urbem vel ab Adam urbe: quæ ex latere Zarthan (sita est). Duplex h. l. occurrit lectio in codice Ebræo. Altera: elongando valde מִאָרֶם ab Adam urbe, secundum Keri; altera se elongando valde בָּאָרֶם apud urbem Adam, secundum Kethibh. Prior hunc sensum exhibit: aquas assurgententes procul recessisse ab urbe Adam, hoc enim significat רְחַק cuius ד constructum: Ex. xxxiii, 7. וְרְחַק מִן הַמִּחְנָנוֹת elongando a castrametatione. Adde Deut. xii, 21. xiiii, 7. Jos. viii, 4. ד enim cum hac radice constructum denotes terminum a quo elongatio fit. Consultum erit h. l. antiquas versiones.

siones evolvere ut, quid in suis codicibus legerint, cognoscamus. Chaldaeus vertit: (aqua) elongantes valde מאר ab Adam urbe, qua in latere Zarthan est, quem secutus est Syrus. LXX. Senes vero ita transferunt: αφιενος μακραν σφόδρα σφόδρως εως μεγες καιριαθια. ειμ., Recedens longe valde vehementer usque ad partem Cariathiarum. Qui, si non fallimur, haec Hebraica legerunt. חרך ימאר במאר ערד מאר מצר צרתן elongando valde usque ad illud, quod ex latere Zarthan est. Ex quo apparet, quod loco מאר העיר ab Adam urbe, legerint utrūque etiam LXX. Senes non legerunt uti in Kethib habetur, sed potius מאר בарам, quod in Keri extat, sed ex αβλεψια loco מאר legerunt litera מ o missa. Prostant quoque, annotante Nobilio, alii codices, qui legunt σφόδρα σφόδρα απὸ Αδαμ, quorum loco Complut. σφόδρα σφόδρως απὸ αδαμ τῆς πόλεως substituit, sed quis emendationem non agnoscat? מאו etiam agnovit Talmud Hierosolym. loco pa- lo post citando. Si itaque antiquissimarum versionum autoritas va- leret, præferenda esset lectio τὸ Keri מאר, quam Chaldaeus & LXX. in codicibus suis agnoverunt. Sic sensus hue rediret: Aquas Jordanis stantes & in altum montis instar assurgententes ab urbe Adam, quæ terminum refluxus constituit, recessisse cursu contrario, non vero ripas transiisse, & urbem eam inundasse, sed quasi gelu concretas ab eadem sicut Jordani vicina & non procul a Zarthane sita sit (adeoque facile inundari potuit), procul recessisse. Confirmant hanc sententiam Talmudistæ Talm. Hierosolym. Tract. Sota fol. 21. col. 4. זיעזרו הרים היורדים מלמעלה קטו נר אחר הרחק מאר מארם העיר אשר מצר צרתן: אמר ר' יוחנן אדם קרייה וצרתן קרייה: שנים עשר מיל מזו לזו: מלמר שהרו והמים גורשין רעלין מצר צרתן: וכי אי זה קרי המים או אדם: המים קלין מארם תרע לך שהRIA כן אלית מלמר שהרו המים גורשין: Sicuterunt aquæ descendentes desuper surrexerunt incumulum unum elongando valde ab Adam urbe, quæ ex latere Zarthan. Dixit R. Jochanan, Adam est civitas Zarthan est civitas, duodecim milliaribus distat hæc ab illa. Docetur eo, aquas fuisse coacervatas & elevates juxta latus Zarthan. Et quodnam est levius, aquæne an Adam? Aquæ fuerunt leviores Adam: scilicet B. 3°, 43

as vero hoc quidem verum esse, sed simul scias, aquas fuisse coacervatas, fluctusque super fluctus adsendisse. Talmudistarum sensum optime expressit Kimchi in h. l. שָׁמַר וּרְחַק מֵאֶרְדָּן כִּי לֹא תַּפְשְׂטוּ הַמִּזְרָח הַוּרְדִּים אֶלְאֵת קַמְשׁו זָהָר עַל זָהָר אֶחָר רְחַקִּים מִן הָעִיר: Quando dicitur elongando valde, indicatur, quod non exundaverint aquæ descendentes, sed steterint hæ super illis uno cumulo, elongatae ab urbe, uti antea consueverunt.

§. VIII.

Sed cavendum, ne Judæorum fabulis decepti a vero literarum sensu recedamus, altera lectio etiam ponderanda erit, quam Kethib vel literæ scriptæ exhibent. Codex Hebræus sequentes exhibet literas: חֲרוֹחַק מֵאֶרְדָּן בְּאֶרְדָּן הַעִיר elongando valde apud Adam urbem. Ubi notandum vocem in Hiphil quandoque intransitive significare, v. g. Jos. vi 11, 4. אל חֲרוֹחַק מִן הָעִיר ne elongetis vos ab urbe. Sic, ni fallimur, nostrum חֲרוֹחַק denotabit aquas se elongasse apud Adam urbem. Terminus, a quo se aquæ elongarunt, fuit transitus Israëlitarum, terminus vero ad quem se prolongarunt, fuit urbs Adam. Hoc enim significat litera ב cum hoc verbo constructa Ezech. xi, 16. Quia חֲרוֹחַקִּים בְּגִיאָה quia elongavi eos apud gentes, h. e. quia procul abduxvi eos ad gentes. Eodem sensu h. l. dicitur de aquis in cumulum affurgentibus, quod se prolongaverint fluxu retrogradando ad urbem Adam. Uti omnia præfixa ex integris vocibus derivantur, sic nulli dubitamus etiam literam ב ex ex aliqua trahere originem. Fortasse ea est גַּב apud, ad, cum, in &c. apud Chaldaeos superstes, quæ priori ג abjecto ב cum Schva relinquunt. Quæ derivatio præter loca a Noldio in Concord. p. 144 collecta, nostram interpretationem confirmat. Hunc sensum respexisse videtur divus Psalmes Ps. cxiv, 3. יְסָב וְלֹאֹור: Jordanes retroversus est. R. Abarbenel Commentar. ad nostrum locum eodem sensu interpretatur verba nostra: הַנָּה עִם כָּל גָּדוֹ עַמּוֹ הַמִּזְרָח הַוּרְדִּים מִלְּמָעָלה וּקְמוּ נֶר: אחר חֲרוֹחַק מֵאֶרְדָּן רְלִי חֲרוֹחַק מִמְּקִימֵת יִצְדָּאָר וּרְמוּ אַרְתָּה המקוּם אשר קָמוּ בָּאוּתוֹ נְכָחוֹת שְׁחוֹזָה בָּאוּתָה הַעִיר Ecce aquæ descendentes desuper cum omni sua mole steterunt, et affurrexerunt in cumulum unum, elongando valde h. e. elongando a

le-

loco Israëlitarum, elevatæ sunt ad locum propositum ad quem surrexerunt, qui
fuit apud Adam urbem, quæ ex latere Zarthan. Uti vero Zarthan eum
Cl. Cellario Geograph. Lib. III. cap. XIIII. p. 519. cis Jordanem collo-
camus, sic verborum nostrorum evidētia convicti urbem Adam pa-
riter cis Jordanem ponimus, verba enim nostra docent, quod Adam
מִצְרָא ex latere Zarthan sita fuerit, sicut Jos. XII, 9. legimus, quod urbs
אַי sita sit מִצְרָא ex latere Bethelis. Si quæras: quænam interpretatio
verbis convenientior sit? respondemus simpliciorem nobis semper
magis placere, hanc uti nobis videtur vero in hoc §. explicuimus, hæc
enim omnibus patet, si modo verus sensus literæ distribuatur, quem
loco parallelo confirmavimus. Quid enim simplicius: quam aquas
in cumulum assurgentes stetisse, & se prolongasse ad urbem Adam,
quæ Zarthani nobiliori urbi vicina est? Posita vero hac explicatio-
ne necesse est, ut Adam urbem in eodem litore trans Jordanem po-
nas, in quo Zarthan nobilior sita fuit, quod voces Hebrææ, si recte
inspiciantur, postulant. Nec existimandum est, urbem Adam
fuisse terminum, quo transferunt Israëlitæ, sed Iciendum, eum esse
locum, ad quem aquæ intumescentes sese extenderunt. Ex dictis
etiam cognoscimus, eos a veritate multum aberrare, qui utramque
lectionem Keri & Kethibh veram esse contendunt, quam falsum vero
hoc sit, vel exinde pater, quod urbs Adam, secundum priorem
sententiam, sit terminus a quo aquæ recesserunt, secundum poste-
riorem, eadem est terminus, ad quem refluxerunt, quæ nemo sanus
affirmabit.

§. IX.

Quod inferiores aquas, quæ ad meridiem tendunt, concernit; ex
naturali lapsu in mare salsum defluxerunt vers. 16., quo facto, semita
foliis calore exsiccata est, qua totus exercitus Israëlitarum ordine Cap.
IV. vers. 12. descripto transferunt. Agmen cludebant Sacerdotes,
qui dicto Josuæ audientes Cap. IV, 16. 17. totum exercitum sequeban-
tur. Horum transitum descripsit Joshua vers. 18. Et siebat, cum ascenderent
נֶתֶר בְּפִוֵּת רְגֵל הַכֹּהֲנִים Sacerdotes arcæ fœderis portatores ex Jordane. Vo-
cem נֶתֶר varie reddunt interpres, quos non morabimur, nobis
videtur remotionem, abstractionem, recessionem significare, uti ex Kir-
cherii

cheri Concordantiis patet. Quem significatum in primis servat, quando cum ל vel נ construitur. Sic Jerem. xii, 3. הַתְקִרְבָּה removet eos sicut gregem לְטַבְּחָה ad maculationem. Ut grex ad maculationem destinatus a reliquo grege removetur, sic Jeremias precatur, ut DEUS impios legreget, & imminenti interitu subjiciat: Quod sequentia quoque confirmant, וְתַקְרִישׁ בְּ שֶׁ separa eos ad diem occisionis. Quia eandem constructionem verborum in nostro versu reperimus, idem etiam significatus obtinebit, sensusq; erit: Et remotæ sunt plantæ pedum Sacerdotum, qui arcam portabant, ad terram sicciam. h. e. adscenderunt ex Jordane in litus & continentem. Id quoque significare voluerunt, sensum non verba secuti LXX. וְיָמָם תַּעֲמֹד אַתָּנְגֵרָא בְּ שֶׁ posuerunt pedes super terram. Consentit Chaldeus: educta est planta pedum Sacerdotum בְּ quiete super aridum. Sensus igitur totius versus erit: Et fiebat, cum Sacerdotes adscenderent ex Jordane, vixque eorum pedes terram sicciam attigissent, mox aquæ Jordanis reversæ sunt, & fluxerunt uti antea super omnes ripas suas. Nec aliud quid Abarbenel in Commentario ad h. l. in verbis illis invenit: בעלותם ממש מיד שבו מֵ הַיְرָדֵן לְמִקְומָם וְגַם' בְּאוֹפֵן שְׁהִירָה בְּ Cum illi adscenderent ex Jordane, statim reversæ sunt aquæ ad locum suum בְּ c. Quod ideo fabulum, quo miraculum magis in sensus incurreret, ipsigne evidenter redderetur. Non comprehendimus itaque rationem, cur Judæi hic novum miraculum fingant, & arcam non a portitoribus, sed portatores ab arca post aquarium recursum transportatos esse tradant. Audiamus Raschium ad vers. 18. annotantem: רְיוֹשָׁבוֹ הַמִּים לְמִקְומָם נִמְצָא אָרוֹן מִצְרָיִם וְיִשְׂרָאֵל בְּ שֶׁהַנָּס וּתְרֵר מַוְגֵּשׁ וּנְיכֵר אַלְיָזָר Et reversæ sunt aquæ ad locum suum. Posita erat arca in uno latere Jordanis, & Israelitæ in altero latere: Portavit arca portatores suos, & transiit. Et proptera punitus fuit Iuda, qui apprehendit arcam, (ut eam portaret) nonne enim arca, quæ portat portatores suos, multo magis seipsum portet. Prolixius hæc refert Schmuel Laniado in Cle Chemda fol. 172. col. 3. כי אומרו נתקו כפורת רגלי הכהנים שלשון ניתוק והכפות מורה כל ואחים בציירם ראשם והעבירות ונשאות לא שם יהיו נשאים אותו והיינו אומרגן

אומרו וישבו מי הירדן לתקומם שהוריינו חידוש נפליז
 שאמר ששבו מי הירדן לאיתנים והוא ישראל מצר אחר והכהני
 והארון מצר שני והירדן מפסיק ביןיהם כי שבו למקום
 אז ניתק הארון כפות רגלי הכהנים ונשנא את נושאינו:
 Quando Scriptura dicit, avulsæ sunt
 plantæ pedum Sacerdotum, docet phrasis avulsio pedum, ac si illi ap-
 prehensi & cincinnis capitatis transportati essent, non vero quod Sacerdo-
 tes portaverint arcam. Et quando dicitur: & reversæ sunt aquæ ad lo-
 eum suum, nobis novum miraculum ostenditur. Postquam enim aquæ reversæ
 erant ad pristinum statum & Israelites subsisterent in uno latere, Sacerdotes ve-
 ro cum arca in altero, & Jordan eos separaret, quia aquæ ejus reversæ erant
 ad locum suum, tunc avulsit arca plantas pedum Sacerdotum, & portavit
 portatores suos & transluit eos super aquas. Eadem referuntur in Reschith
Chochma fol. 108. col. 1. & 2. Sed hoc miraculum non est boni In-
 terpretis, sed somniantis, expressæ enim literæ contrariantur. Cur
 quæso DEUS vers. 15. 16. Josuæ injunxit, ut præciperet Sacerdoti-
 bus adscensum ex Jordane. Nonne Josuæ mandavit, ut Sacerdo-
 tes ex Jordane adscenderent verl. 17. nonne vers. 18. narratur, quod
 illi mandato audientes egressi sint? Nec obstat verbum נתק, cu-
 jus significatum jam explicuimus. Nonne ex vers. eodem patet, quod
 post transitum Sacerdotum aquæ demum reverlae sint. Salva itaque
 manet nostra, quam dedimus, explicatio.

§. X.

Præmissa verborum nostrorum genuina explicatione judici-
 um ferre possumus de sententia Cl. G. ev Angli, quam in *Cosmologia*
 s. Lib. IV. Cap. v. p. 202. n. 36. proposuit. Existimat ille, vento quo-
 dam aquas Jordanis esse cohitas ne profluerent, sed in cumulum assurgerent.
 Ventus, inquit, quem Tornado vocant non trans. Jordanem, uti in
 mari rubro, sed contra eum flavit. Quaecunque proxima causa fuerit, ea
 ita est determinata, ut mirabilem effectum produceret. Aqua enim assurre-
 xit & stetit in cumulum. Hocque factum est tempore messis, quo aquæ ripas
 suas transierunt, eoque momento, quo Sacerdotes ripam pedibus attingerent.
 Cum vero populus & Sacerdotes transiissent, aquæ refluxerunt. Quamvis

C

nulla

nulla in miraculi hujus descriptione venti mentio facta sit, nihilo minus Cap. IV, 23. aliquod ejus indicium se invenisse putat, quia ibi dicitur: *DEUM exsiccasse aquas Jordanis, uti fecit in mari rubro.* De hoc miraculo scripsit Moses, quod *DEUS vento orientali vehementi, qui tota nocte flavit, mare abduxerit, illudque insiccum posuerit,* Ex. XIV, 21. Sed in firmo admodum fundamento haec conjectura nititur. *Josua enim* tantum transitum Israelitarum per Jordanem comparasse videtur cum transitu eorum per mare rubrum, haec sunt ejus verba: *Indicabitis filii vestris dicendo: In arido transit Israel Jordanem hunc, nam Dominus DEUS vester exsiccavit aquas Jordanis ante vos, donec transferitis, quemadmodum fecit Dominus DEUS vester mari rubro, quod exsiccavit ante nos, donec transferimus.* Ut videtur, tantum transitus, non vero exsiccationis modus respicitur, meminisse debebant Israelitarum posteri, quod DEUS majoribus suis per mare rubrum & Jordanem transitum miraculosum procuraverit. In modo certe magna est discrepantia, in mari rubro flavit ventus orientalis tota nocte; De Jordane vero refertur, quod pervenientibus Sacerdotibus ad ripam & intingentibus pedes in aquas, istæ steterint, & in cumulum assurrexerint, Jos. III, 15. 16. Nulla hic venti cuiusdam mentio injicitur. Deinde postquam populus & Sacerdotes transiissent, statim aquæ refluxerunt, cum in mari rubro istæ post Israelitarum transitum aliquamdiu consisterent. Porro in mari rubro aquæ instar muri consistebant a dextro latere & a sinistro Ex. XI 11, 22. In Jordanis divisione aquæ tantum a dextro latere in cumulum assurrexerunt, a sinistro enim ad mare salsum defluxerunt. Mirum sane in tam prolixa miraculi descriptione nullam venti mentionem fieri, qui si flasset, omnibus Israelitis esset observatus.

§. XI.

Jam etiam luculentius constabit de Josephi narratione, qui non contentus Scripturæ sacræ litera, multa adjungit Josuæ verbis contraria. Audiamus eum Lib. V. Antiquitatum Cap. I. p. m. 135. ita loquentem: *Imperatore autem sollicito de trajectu: Amnis enim auctus aquis finebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus vide-*

videbatur, nec naves illæ præfio aderant: DEUS se illis transitum procuratum promisit μειώσας αὐτὸς τὸ πλῆθος fluentis ejus imminutis. Itaque IESUS, postquam duos dies exspectasset, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam iraduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Levite portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde eorum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribns ac pueris, quo tunciores essent ab impetu fluminis. Ut vero Sacerdotibus primo ingressis πορευόμενος ἐδοξεν ο ποταμός, τῷ μεν βάθῳ επεχημένῳ vadabile est visum, quod & aqua decrevisset, & glarea non amplius vi undarum volveretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes jam intrepide vadum transibant, tale redditum cernentes, quale DEUS promiserat. Steteruntque in alvei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo & in ruto consisteret. Quod ubi factum est, & ipsi egressi flurium: liberum ei solitum cursum reliquerunt: Qui confessim auctus, ad pristinam aquarum molem redit. Alii jam observarunt, Josephum nonnunquam nimis gentilibus placendi studio occupatum veris miraculis detraxisse, eaque fictis circumstantiis amplissimamente; quæ de maris rubri transitu narravit, Marcius Exeget. Exercit. V. discussit; Nos non possumus difficeri, eum quoque frigidius de nostro miraculo loqui. DEUS prædixerat, quod quiescentibus Sacerdotum pedibus in Jordane, superiores aquæ substituturæ sint cumulo uno Cap. III. vers. 13. Josephus vero narrat, DEUM tantum transitum promisisse, fluentis Jordanis imminutis. Deinde Josua tradidit, quod calcantibus Sacerdotibus aquas, superiores steterint cumulo uno vers. 16., prout prædictum. Josephus vero scribit, Sacerdotibus ingressis, flumen vadabile esse visum, quod aqua decrevisset, & glarea non amplius vi undarum volveretur, sed stabile solum vestigia exciperet. Porro Josua dixit, stetisse Sacerdotes arcæ portatores in sicco, in Jordane. Josephus vero tantum scripsit, Sacerdotes in Jordane stetisse, quod non existimaret, eos in sicco pedes fixisse. Tandem narrante Josua, Sacerdotes ultimo egressi sunt, quo facto aquæ redierunt ad locum suum, & inundarunt, uti antea omnes ripas suas. Quam circumstantiam Josephus ita retulit: Sacerdotes ultimo exiisse ex Jordane, fluvioque liberum & solitum cursum reliquisse, qui confessim auctus ad pristinam aquarum molem reddidit

dit. In qua parte Josephus cum Josua consentire & statuere videtur, aquas Jordani fuisse arcæ præsentia cohabitæ, qua recedente aquæ redierint. Non totum itaque miraculum negat Josephus, sed tantum imminuit. Imminutionem aquarum, sed non exsiccationem concedit, ideoque accumulationem aquarum & stationem Sacerdotum in sicco plane filet, cuius utriusque Sacra Scriptura expresse mentionem fecit.

S. D. G.

Coll. diss. A. 1, misc. 27